

'AUSNAHMEZUSTAND'

mingsbevoegdheden van de commissarissen der provincies zouden overnemen). In de verordening van mei '44 was al aangekondigd dat wie tijdens de *Ausnahmezustand* verzet pleegde, in beginsel zijn leven verbeurde (slechts in bijzondere gevallen zouden zware gevangenisstraffen worden opgelegd); dat hoorde en las men nu ook in Seyss-Inquarts bekendmaking over de 'uitzonderingstoestand':

'De bevolking moet orde en rust bewaren . . . Het vluchten, ook uit door strijd bedreigde gebieden, is verboden. Alle bevelen van militaire instanties en van civiele bureaus der bezettende macht moeten zeer nauwkeurig worden opgevolgd.

. . . Elk verzet tegen de bezettende macht wordt overeenkomstig de aan de troepen gegeven bevelen onmiddellijk en op energieke wijze met geweld van wapenen gebroken. Elke poging zich met de vijand in te laten of de kracht van het Grootduitse Rijk en zijn bondgenoten te benadelen of de uitvoering van een militaire opdracht te verhinderen, ieder verzet, iedere verstoring van de openbare orde, iedere benadeling van het arbeidsproces en ieder optreden dat de voorziening in gevaar brengt, wordt gestraft met de dood of zware vrijheidsstraffen.'

Rauters bekendmaking hield in dat op 'samenscholingen van allerlei aard, in het bijzonder die welke een demonstratief karakter dragen, waarbij meer dan vijf personen bij elkaar staan', onmiddellijk het vuur zou worden geopend door de *Wehrmacht*, de *Waffen-SS* of de *Ordnungspolizei*, en dat het uitgaansverbod 's avonds om acht uur zou ingaan in plaats van om tien uur; dat verbod zou tot vier uur 's morgens duren en wie zich in die tijd op straat bevond en 'niet direct op de eerste aanroep' zou blijven staan, zou onmiddellijk beschoten worden door *Wehrmacht*, *Waffen-SS* of *Ordnungspolizei*.

Dreigende taal! Uit dat alles was evenwel op die dinsdag slechts één voorschrift van onmiddellijke en algemene betekenis: men moest 's avonds om acht uur binnenshuis zijn. Die bepaling maakte de activiteit der illegale groepen extra moeilijk.

★

Terwijl de afkondiging van de *Ausnahmezustand* er op leek te wijzen dat de bezetter voornemens was zich zo lang mogelijk te handhaven, deden andere verschijnselen eerder vermoeden dat hij bezig was, al zijn krachten terug te trekken of dat dat terugtrekken zich spoedig zou voordoen. Door